

Svindlande brist på etisk balans

Chefs-JO måste utreda varför domstolschefen Erik Ternert drev på för att jävsförklara rådmannen Nils Hedström, när Hedström beslutat att avvisa statens invändningar om preskription i da Costa-fallet, skriver Anders Agell.

Sedan april 2007 pågår en rättegång vid Attunda tingsrätt angående statens skadeståndsansvar mot de båda läkarna i det så kallade styckmordsfallet. Som deras ombud har jag klarlagt att de är precis lika oskyldiga som de allra flesta medborgare till att ha haft något alls att skaffa med mord och likstyckning 1984 av Catrine de Costa. Ingen av dem råkade henne någon enda gång.

Statens skadeståndsansvar är ofrånkomligt, och det driver upp de redan oerhörda skandalerna under snart 25 till en ny nivå, en väldig skam för Sverige. Under den skriftliga förberedelsen i tingsrätten har statens högste juridiske företrädare, justitiekansler (JK) Göran Lambertz, målat in staten i ett hörn som den omöjliga kan ta sig ur. På UNT:s debattsida skrev jag 25/4 i år att JK bryter mot kravet på saklighet och opartiskhet enligt Regeringsformen. Jag avslöjade dock inte fullt ut omfattningen av Göran Lambertz tricksande för att staten skall undgå ansvar. Under hösten 2007 övergick en pressad Göran Lambertz till personangrepp: om jag avgick som ombud skulle han antagligen kunna avstå från invändningen att skadeståndstalan i huvudsak var preskriberad.

Detta agerande av statens ombud berodde nog inte bara på Lambertz ansträngningar att skydda staten från ansvar och från att vidden av skandalerna är på väg att nystas upp. Göran Lambertz har goda skäl till oro för egen del, eftersom mina helt korrekta utredningar ger underlag för stark kritik av JK:s agerande i detta ärende från och med mars 2005.

Läkarna ville ingalunda att jag skulle överge dem. Då tog Lambertz nya tag. I en märklig e-postkorrespondens med ett före detta justitieråd, som haft kontor i JK:s lokaler, sökte Lambertz återigen hävda att jag var olämplig som ombud för läkarna.

Under den muntliga förberedelsen i december 2007 fortsatte JK:s underombud med förnekanden och bestridanden av alla åberopade fakta och påståenden från kärandesidan, dock utan ett enda rimligt argument. Vid sidan den pågående, muntliga förhandlingen i domstolen fortsatte Göran Lambertz att vilseleda journalister om bevisläget i målet, även genom tv-framträdanden.

Den 22 april i år meddelade rådmannen Nils Hedström, som lett förberedelsen i målet, en mellandom varigenom han avvisade statens invändningar om preskription.

Att preskription inte borde komma på fråga i detta fall angående ett sammanhängande händelseförlopp under 25 års tid, var enligt min rättsvetenskapliga bedömning alldeles klart, även om många jurister - påverkade av en extrem formalism i svensk rätt och utan egen analysförmåga - antagit annorlunda.

Rådmannen Hedström gick emellertid längre än vad jag gjort. I ett skarpsinnigt resonemang, starkt präglad av önskan om rättvisa, utvecklade han att statens preskriptionsinvändning stred mot kravet på proportionalitet enligt Europakonventionen för mänskliga rättigheter, som bekant en del av gällande svensk rätt.

Som rådmannen påpekade innebar preskriptionsinvändningen att staten sökte hindra läkarnas enda försvarsåtgärd, skadeståndstalan, mot att de av Stockholms tingsrätt 1998 utpekats som likstyckare, samtidigt som de frikändes från åtal för mord. Eftersom de frikändes från mord kunde domskälen inte överklagas och resning är heller inte möjlig.

Europakonventionen riktar sig enbart mot det allmänna, som har särskilda skyldigheter mot medborgarna. Rådman Hedströms nyskapande resonemang kan därför aldrig bli aktuellt utanför detta område.

Eftersom JK på hösten 2007 förklarade sig kunna överväga att återkalla

Chefen för Attunda tingsrätt Erik Ternert avgick i veckan som ordförande i styckmordsmålet. Han medger att han diskuterat målet med en av JK:s byråchefer, såsom Anders Carlgren nyligen skrev i Expressen.

Ternert anser dock inte att det handlar om jäv, utan förklarar avhoppet med att det "fallit en skugga" på honom. Allt enligt pointlex.se.

preskriptionsinvändningen, om jag avgick som läkarnas ombud, var det för övrigt klart att invändningen varit lättviktig. Staten har många gånger avstått från preskriptionsinvändningar för att inte hindra enskilda att få rättvisa.

Läkarnas liv har förstörts av det felaktiga påståendet om likstyckning, en gärning som skulle ha utgjort brott mot griftefrid. Åtal var heller inte möjligt, eftersom eventuellt ansvar för brott mot griftefrid redan var preskriberat, när läkarna i januari 1988 helt felaktigt åtalades för mord.

När staten nu ställts till ansvar, sökte JK åberopa preskription till statens fördel samtidigt som läkarnas liv förstörts på grund av påstående om ett preskriberat brott som de inte hade begått. Det är en svindlande brist på etisk balans i JK:s inställning.

I mellandomen utsatte domaren JK för svidande kritik. I stället för att inse sina försyndelser svarade JK med yrkandet att den rättrådige domaren Nils Hedström blivit jävig i målet genom att underkänna preskriptionsinvändningen. Enligt JK blev staten, när invändningen underkändes, inte behandlad på samma sätt som andra parter i ett tvistemål. Visst, det är sant och det är själva poängen med statens särskilda skyldigheter mot medborgarna enligt den europeiska konventionen för mänskliga rättigheter. Konventionen har nämligen inte så kallad direkt effekt för enskildas skyldigheter inbördes.

I ett beslut den 5 augusti har Attunda tingsrätt förklarat att avslaget på preskriptionsinvändningen enligt mellandomen gjort rådmannen Hedström jävig. Motiveringarna för beslutet var formalistiska och ohållbara. Vad jag anfört bemöttes inte ens.

Inom Attunda tingsrätt drevs frågan mot rådmannen Hedström av domstolens chef, lagmannen Erik Ternert. För att få hjälp tillkallade han för en "tremannasits" av domare: en ganska nyutnämnd rådmän, Anders Erlman, och lagmannen och chefen för Uppsala tingsrätt, Erik Lempert. Det fanns inte stöd i 23 § tingsrättsinstruktionen för att förordna en domare från annan tingsrätt att delta i Attunda tingsrätts beslut i denna speciella fråga.

Beslutet att jävsförklara rådmannen Hedström är chikanerande för honom.

Dessutom är jävsförklaringen ett uttryck för att rättsröten i styckmordsfallet nu förs vidare. Beslutet om jäv går inte att överklaga.

I en debattartikel i Expressen den 28/8 avslöjar Anders Carlgren att Lambertz och Ternert tydligen har spelat under täcket med varandra för att motverka läkarnas möjligheter att ställa staten till ansvar.

Visserligen är Ternerts närmare motiv än så länge inte fullständigt utredda, men det står redan klart att lagmannen i samspel med företrädare för JK varit väl så pådrivande som Göran Lambertz för att en jävsförklaring skulle komma till stånd. Detta måste chefs-JO utreda.

Anders Agell

professor emeritus i civilrätt

UNT 7/9 2008